

Devrim mi, Evrim mi?

Faruk GÜVENÇ

M-Özgür İnsan-06

Bakû'da Necil Kâzım Akses'in keman konçertosu prova edilirken Azerbaycan Devlet Senfoni Orkestrasının başkemançası usulca doğruldu yerinden, Suna Kan'ın kulağına uzandı ve «Sizde bir Zeki Müren var ya» dedi, «onun için men ölirem». Bizdeki tekses-çokses kavgası yok Azerbaycan'da. Aynı besteci orada teksesli bir şarkı da yazıyor, bir senfoni de besteliyor, konservetuarlarda evrensel çalgılar da, ulusal çalgılar da öğretilliyor. Diyarbakır radyosu rahatlıkla dinlendiği için, Azerbaycan'da hemen hemen bütün «alaturka» şarkıcılarımız tanınıyor, seviliyor. Konserden sonra Suna Kan otomobile binince kapıda toplanmış olan dinleyiciler «Zaliha'ya, Nesrin hanıma selâm götür» diye haykırdılar. Geçen yıl Nesrin Sipahi ile Zaliha Bakû'ya gitmiş ve herkesin kalbini kazanmış.

Azerbaycan örneği, burada üzerinde hiç durmadığımız bazı konuları yeni bir açıdan değerlendirmeme fırsat verdi. Eğer bir devrim halk tabakalarındaki birikimin meyvası, patlayıp verdiği tomurcuk değilse, ya da yapıldıktan sonra yeni ölçülere göre yeni kuşaklar yetiştirilmemişse köksüz kalıyor ve eski alışkanlıklar tarafından yutuluyor. Atatürk'ün batılılaşma hareketinin çerçevesi içinde başlattığı «müzik devrimi», Atatürk'ten sonra gelen hükümetlerin bir kültür politikası, bir kültür planlaması olmadığı için büyüyüp gelişmemiş, geniş halk tabakalarına yayılmamış, güdük kalmıştır. Neredeyse kırk yıl önce temeli atılan Devlet Konservatuarının üzerine o günden buyana tek bir taş koymadığımız için bu kurum her yıl fonksiyonunu Türkiye'nin nüfusu onbeş milyondan otuz milyona çıkınca iyice yetersiz kalmıştır.

Eğer bir ulusun elli yılda yetiştirdiği bestecileri iki elin on parmağıyla sayabiliyorsak batılılaşmanın da, çağdaş uygarlık düzeyine yaklaşmanın da sözünü edemeyiz. Ankara Devlet Konservatuarının yüksek kompozisyon bölümünden 1960 yılından beri kimse mezun olmamıştır. Kırk yılda müzik devrimini halka götürecektik, yayacak hiç birşey yapmamışız. Atatürk'e bel bağlayıp çoksesli Cebeci'deki konservatuarın dört duvarı arasında kapalı tutmuşuz. O zaman mutlu bir azınlığın yakasında çiçek gibi duran bu «dünya nimeti»nin radyolardaki, televizyondaki, dolmuştaki, mahalle ve köy kahvelerindeki tekses salgıtına karşı koyamamasına şaşmamalıyız, fesle şapka, çarşaf manto gibi tekses ile çoksesin de birbirine olan düşmanlığını anlamalıyız.

Oysa ki Azerbaycan'da durum bambaşka. Orada bir müzik devrimi yapılmamış, konservatuar üstüne konservatuar açılmış, bestecilerle çalgıcılar birbirini kovalamış, kendi eserlerini notaya basmışlar, plağa almışlar, her ilde, her ilçede çalmışlar ve bu evrimin sonunda büyük balık çokses olmuş, küçük balık tekses. Azerbaycan'da müzik öğrenimi normal eğitimin içindeki bir derste değil, orta öğrenimin dışında ve bu öğrenimle beraber yürütülen özel okullarda yapılıyor. Bugün Bakû'da yedi yıllık tam yirmi iki tane «Müzik Orta Okulu» ve dört yıllık iki tane «Müzik Lisesi» var. Onbir yıllık müzik öğrenimini bitiren bir genç bu sanat dalında üstün yetenek gösterir de giriş sınavını kazanırsa dört yıllık «Konservatuar»a alınıyor, ya da Müzik Orta Okuluna öğretmen oluyor. Müziği meslek olarak seçmeyenler ise yüksek öğrenimlerini istedikleri bir başka dalda sürdür-